

گفت و گو با مؤلف «درس‌هایی از حضرت زهرا (س) برای خانواده‌ها» بررسی شد

خودسازی و رشد معنوی با الگویی به نام حضرت فاطمه (س)

مستقیمی! وقتی از خودسازی و رشد معنوی بانوان سخن می‌گوییم و می‌خواهیم برای خودمان برنامه و مسیری جهت رشد تهیه کنیم، وجود الگو هم ضرورت می‌یابد تا در سایه چشم دو ختن به قله‌های این عرصه، راه را گم نکنیم و به سرمنزل مقصود برسیم. قله‌ای همچون حضرت زهرا (س) که در ابعاد مختلف، برنامه خودسازی و رشد و تعالی را به زنان ارائه می‌کند. با نگاهی به سیره این بانوی گران قدر درمی‌یابیم که ایشان برای زندگی خود و همه ابعاد آن برنامه‌ای داشتند که در ذیل بندگی خداوند تعریف شده بود. در این باره با حجت الاسلام والمسلمین عبدالکریم پاک‌نیا، محقق و مؤلف سیره اهل بیت (علیهم السلام)، استاد سطوح عالی حوزه علمیه قم و مؤلف کتاب «درس‌هایی از حضرت زهرا (س) برای خانواده‌ها» گفت و گو کرده‌ایم.

در معاشرت‌ها حضرت زهرا (س) چه سیره‌ای داشتند و آیا نگاه به آن می‌توان امروز هم روابط را اصلاح و در بستر آن برای خودسازی فرصت مناسب را مهیا کرد؟

در حدیث معروف از امام حسن مجتبی (ع) است که می‌فرمایند: «مادر همواره برای همسایه‌ها دعا می‌کرد». وقتی امام حسن (ع) از مادرشان در این باره سؤال کردند، حضرت صدیقه (س) فرمودند: «اول دیگران بعد خود ما». در روایت دیگری آمده است حضرت زهرا (س) نه تنها به مسلمانان بلکه به همسایگان غیرمسلمان نیز اهمیت می‌دادند، با آن‌ها مأنوس می‌شدند و در مراسمات آن‌ها شرکت می‌کردند. این امر نیز برکات زیادی داشت، از جمله اینکه وقتی آن‌ها با اخلاق، رفتار و شیوه معاشرت دختر پیامبر (ص) مواجه می‌شدند، دین اسلام را می‌شناختند. همین امر زمینه جذب آن‌ها به دین اسلام را فراهم می‌کرد که در این زمینه روایت‌های متعددی آمده است.

با توجه به اینکه امروز بانوان از نظر رشد تحصیلی و موقعیت‌های علمی رشد چشمگیری کرده‌اند و در کرسی‌های دانشگاهی فعال هستند، چطور می‌توانند در مسیر خودسازی با نگاه به الگویی همچون حضرت فاطمه (س)، این علم را در مسیر الهی به کار بگیرند؟

نکته بعدی اینکه حضرت فاطمه زهرا (س) در اندیشه رشد فکری جامعه بودند. خانم‌های مسلمانی که تابع حضرت زهرا (س) هستند، باید این‌گونه باشند. حضرت زهرا (س) به عنوان مربی و معلم انسان‌های جاهل و نادان با شیوه‌های مختلفی آن‌ها را آموزش می‌دادند. نقل است خانی نزد حضرت زهرا (س) آمد و سؤالات متعددی از ایشان پرسید و حضرت با حوصله به تمام آن‌ها پاسخ گفتند. آن خانم به حضرت زهرا (س) عرضه داشت من مادر پیر و ناتوانی دارم که برخی از مسائل فقهی و احکام را به درستی بلد نیست. در نتیجه مرا فرستاده تا پرسش‌های دینی خود را از شما بگیرم و به ایشان منتقل کنم. این خانم سه سؤال پشت سر هم پرسید و قصد داشت سؤال چهارم را بپرسد اما خجالت کشید. حضرت (س) به ایشان فرمودند: «شرمندگی و خجالت ندارد، هر چقدر شما سؤال کنید من جواب شما را خواهم داد چون من از سوی خداوند پاداش بی‌حسابی در این زمینه می‌گیرم. من در مقابل پاسخ به سؤالات شما اجیر خداوند هستم. خداوند متعال از من به بهترین وجه پدیرایی خواهد کرد، پس نگران نباش، خجالت نکش و سؤالات خود را بپرس». بانوان امروز مانیز باید با نگاه به چنین الگوهایی، تمرکز بر خودسازی و رشد علمی و معنوی و پیوست دینی دادن به علوم و دانسته‌های خود می‌توانند به گره‌گشایی‌های فکری حداقل در فضای خانه و خانواده خود کمک کنند.

سیره حضرت زهرا (س) در باره خودسازی و برنامه ریزی معنوی و اصلاح رابطه با خدا در طول یک سال چه آموزه‌ها و نکات گره‌گشایی را در اختیار بانوان قرار می‌دهد؟

در باره زندگی حضرت زهرا (س) و بُعد معنوی ایشان و اینکه بانوان جامعه ما چگونه می‌توانند با توجه به سیره و رهنمودهای آن حضرت در آغاز سال خودسازی داشته باشند، باید بگوییم که حضرت فاطمه زهرا (س) در زندگی خود با امیرالمؤمنین (ع) و حضرت رسول گرامی اسلام (ص) در جهاد اکبر، خودسازی، ارتباط با خداوند متعال و راز و نیاز نمونه بودند. در این زمینه نکات متعددی در آیات و روایات آمده است. از جمله اینکه حضرت زهرا (س) به امیرالمؤمنین (ع) وصیت کردند: «یا امیرالمؤمنین! برای من قرآن بخوان، برای من دعا کن، چون نیاز شدیدی به ارتباط با خدای متعال حتی بعد از شهادت دارم». در باره عظمت خدای متعال و صفات عالی خدای متعال نیز دعای نور توسط حضرت فاطمه زهرا (س) سفارش شده است. در این

یکی از نقاط عطف سبک زندگی دینی برای بانوان رعایت آداب همسرداری است. سیره حضرت زهرا (س) مرضیه (س) در این باره چه الگویی به بانوان ما برای خودسازی و اصلاح شیوه همسری می‌دهد؟

در باره مبحث همسرداری ایشان نیز باید بگوییم وقتی از حضرت امیرالمؤمنین (ع) پرسیدند زهرا (س) مرضیه (س) چگونه همسری است، فرمودند: «فاطمه چه خوب یآوری بر اطاعت الهی است». بانوان امروز ما اگر همین یک جمله حضرت را نصب العین خود قرار دهند و برای سایر اعضای خانواده، به ویژه همسر خود یاور خوبی باشند، آنگاه تمام اعضای خانواده احساس می‌کنند که آن‌ها خانه، خانه معنویت است. از دیگر روش‌های حضرت زهرا (س) که امروزه می‌تواند در مبحث همسرداری برای بانوان مادر زندگی باشد، موضوع مادیات است. امروزه بسیاری از خانواده‌های ما درگیر مسائل مادیات، وسایل خانه، تجملات و... هستند. این مسائل خانواده‌ها را گرفتار کرده و بسیاری از اختلافات ناشی از همین مسائل است. خانواده‌های ما امروزه به مسائلی نظیر لباس، زینت، اساس خانه، مسکن، تفریحات، سفر و... به صورت گسترده می‌پردازند، غافل از آنکه این‌ها وسیله هستند و انسان می‌بایست از این وسایل تنها برای بندگی الهی استفاده کند. در روایتی آمده است حضرت زهرا (س) با سختی زندگی می‌کردند. زمانی که حضرت علی (ع) از ایشان پرسیدند: «چرا به من از کمبودهای زندگی شکایت نکردی؟» حضرت (س) عرضه داشتند: «من از خدای خود شرم دارم که

دعا نکاتی در باره صفات و آشنایی با خداوند و توحید آمده است. همچنین دعا‌های دیگری از حضرت زهرا (س) نقل شده که موضوع‌های اعتقادی، ارتباط با خداوند، جهاد اکبر و کمالات معنوی در آن‌ها نهفته است. از جمله این دعاها چنین آمده است: «خدا یا! مرا برای آنچه آفریده‌ای، عبادت و بندگی آماده کن و به آنچه عهده دار آن هستی و برایم تضمین نموده‌ای، رزق و روزی زندگی دنیوی مشغولم نکن. خدا یا، در حالی که من استغفار می‌کنم، مرا عذاب ننما و از رحمت خود محروم نگردان، در حالی که من همیشه چنین درخواستی از وجود مقدس و از درگاهت دارم. خدا یا، نفسم را پیش خودم خوار کن و مقاومت را در نفسم بزرگ جلوه بده و طاعت خود و عمل به آنچه رضای تو در آن است و دوری از غضبت را به من الهام نما». این عبارات از حضرت زهرا (س) ما را با مسائل توحیدی و اعتقادی آشنا می‌کند. همچنین حضرت زهرا (س) در باره دعا برای دیگران نیز آموزش‌هایی دارند.

تو را به چیزی تکلیف کنم که توانایی انجام آن را نداری». در روایت دیگری از حضرت فاطمه (س) آمده است که ایشان به امیرالمؤمنین (ع) عرضه داشتند: «یا علی (ع)، رسول خدا (ص) مرا نهی می‌کرد از تو چیزی بخواهم که تو توانایی آن را نداری». روش دیگر حضرت زهرا (س) که الگو بخش و زمینه‌ساز خودسازی است، تقسیم کار و امور منزل بود. امامت‌سافانه امروزه وظایف زن و مرد به نوعی در هم شده است. وقتی پیامبر اکرم (ص) کارهای خانه را تقسیم می‌کردند، به حضرت زهرا (س) فرمودند: «امور داخل خانه بر عهده تو و بیرون از خانه به عهده علی (ع) باشد». پس از این تقسیم بندی، حضرت زهرا (س) به پیامبر (ص) فرمودند: «هیچ کس جز خدا نمی‌داند که چقدر خوشحال شدم از اینکه پدرم مرا از مراد و بامردان نامحرم نجات داد». فداکاری، عشق به خانواده و صداقت مطلق از دیگر ویژگی‌های حضرت فاطمه (س) بود. حضرت فاطمه (س) به مولای متقیان (ع) عرضه داشتند: «پسر عمو! هرگز در طول عمر و دوران زندگی مشترک به شما دروغ نگفته و خیانتی نکردم. هیچ‌گاه با شما مخالفتی نداشتم». امیرالمؤمنین (ع) هم به ایشان فرمودند: «پناه بر خدا، دختر پیامبر! شما هرگز خلافی نداشته‌اید. میزان پارسایی، نیکی، خدا باوری و پرهیزکاری شما خیلی برتر از آن است که با من مخالفت نمایید». از روش‌های دیگر همسرداری حضرت زهرا (س) می‌توان به سپاس از تلاش‌ها، رازداری، اهمیت دادن به تفریح و مزاح و شادی در زندگی، آرایش و زینت برای همسر و هماهنگی با همسر اشاره کرد.

